שנעשית התרומה רק "פסולה" לאכילה במגעם בה אך אינה נעשית "טמאה" לענין שתפסול תרומה אחרת במגעה.

והוינן בה: **מאן** האי **תנא** דאית ליה **שהאוכל אוכל ראשון, והאוכל אוכל שני**
יד-א — **מפסל פסלי** את התרומה, אבל **טמויי לא מטמו** לתרומה, שתיעשה היא עצמה טמאה שיהיה בכוחה לפסול תרומה אחרת?

אמר רבה בר בר חנה: רבי יהושע היא.

דתנן: רבי אליעזר אומר: אדם **האוכל אוכל** שהוא **ראשון** לטומאה, נעשה בכך אף הוא **ראשון** לטומאה כמותו, ומטמא את התרומה להיות שניה. ואותה תרומה הטמאה כדין שני לטומאה פוסלת במגעה תרומה אחרת לאכילה.

ואדם **האוכל אוכל** שהוא **שני** לטומאה, נעשה אף הוא **שני** כמוהו, ופוסל את התרומה מאכילה במגעו. אבל אינו מטמאה בטומאת שני שתוכל לפסול תרומה אחרת.

ואדם האוכל **אוכל** שהוא **שלישי** לטומאה, נעשה **שלישי** בלבד, ואינו פוסל את התרומה במגעו. אבל פוסל הוא את הקדשים. שהשלישי פוסל את הרביעי בקדשים.

והכל משום גזירת חכמים הוא.

רבי יהושע אומר: בין אדם **האוכל אוכל ראשון,** ובין אדם **האוכל אוכל שני,** אינו נעשה אלא **שני** לטומאה בלבד. שהוא רק פוסל את התרומה אך אינו מטמאה לענין שהיא תפסול תרומה אחרת במגעה.

ואילו אדם האוכל אוכל שהוא **שלישי** לטומאה, הרי הוא נעשה **שני** רק לענין שפוסל **קודש** בלבד!

ואין האדם האוכל אוכל שלישי נעשה **שני לפסול** את **התרומה.**

ואין אדם האוכל אוכלין שהם שלישי לטומאה נטמא, אלא **ב**אוכל **חולין שנעשו על טהרת תרומה,** ונטמאו.

מעיקר הדין אין חיוב לאכול את מאכלי החולין בטהרה, אלא הם נאכלים אף בטומאה [לדעת רוב הראשונים]. ומכל מקום היו חסידים הראשונים מקפידים לאכול את חוליהן בטהרה.

והיו מהם שהיו שומרים את החולין ב"טהרת תרומה", שלא יטמא האוכל החולין מכל הטומאות הפוסלות את התרומה, ואפילו מטומאה שאינה נתפסת כלל בחולין כגון "שלישי לטומאה" שנתפסת רק בתרומה ובקדשים.

ונהגו כך כדי שאם יארע שתתחלף להם תרומה בחולין, ויאכלוה בחזקת חולין, לא יכשלו באכילת תרומה טמאה.

ויש שהיו שומרים את חוליהן ב"טהרת הקודש". שהחמירו על עצמם שלא יטמאו אף מכל הטומאות הפוסלות את הקדשים.

נהגו בשמירת טהרה זו אנשים שהיו רגילים באכילת קדשים, שרצו להיות רגילים תדיר בשמירת טהרתם.

הנהגה זאת של חולין שנעשו "על טהרת הקודש" או "על טהרת תרומה" אינה רק הנהגה פרטית שנהגו בה אנשים מסויימים אלא היא מעלה של טהרה שנקבעה על ידי חכמים, עם כללים שקבעו לה חכמים, והנוהג

שלא לפי הכללים האלה בטלה דעתו.

אותן חולין שנעשו על טהרת תרומה, נתפס בהן דין מעלת טהרה דתרומה, ואם הם נעשו שלישיים לטומאה, הרי הם מטמאים את הקדשים[1].

אלא, שיש חידוש בטומאה זו.

שאותם חולין, שנטמאו משני לטומאה וקיבלו דין שלישי לטומאה מכח היותם "חולין שנעשו על טהרת תרומה" אין הם פוסלים את הקדשים לעשותם רביעי בלבד.

אלא, ביחס לקדשים יש לאותם חולין דין **שני לטומאה**, והם עושים את הקדשים הנוגעים בהם שלישיים [ואם יחזרו אותם קדשים ויגעו בקדשים אחרים, יעשו אותם לרביעיים, ויפסלום].

וטעמו של דבר, לפי שאין שמירת התרומה מטומאה המטמאת תרומה נחשבת כשמירה לקדשים. כי אף שלענין תרומה מוחזקים החולין האלו שנטמאו במגע של שני לטומאה כ"שלישי לטומאה" בלבד, חיישינן לענין קדשים, שכמו שלא נזהר לשומרם לחולין אלו מליגע בשני, שמא לא שמרם כלל ונגעו אף באב הטומאה, ונעשו ראשונים לטומאה. ולכן מטמאים הם את הקדשים שנוגעים בהם כדין "שני לטומאה".

ונמצא, שהאדם האוכלם לחולין "שלישיים" אלו, שיש להם דין שני לטומאה לקדשים, הרי ביחס לקדשים — הוא נעשה שני לטומאה.

הילכך, הוא עושה את הקודש במגעו לשלישי, ומטמאו לענין שיפסול הלאה את הרביעי[2].

אבל חולין סתם, שלא נעשו על טהרת תרומה, אין בהם כלל דין שלישי לטומאה, כיון שלא נכללו במעלת תרומה. וממילא אינם מטמאים את האדם האוכלם, אף לא לענין קדשים. שלא מצינו בחולין אלא שני לטומאה בלבד.

והדרינן לפרש טעם י"ח הגזירות:

האוכל אוכל ראשון, והאוכל אוכל שני — מאי טעמא גזרו ביה רבנן טומאה, לפסול את התרומה?

ומפרשינן: משום דחיישינן,[3] **דזימנין**

---

1. אבל אם נעשו על טהרת הקודש ונגעו בשני, פליגי בה אמוראי בחולין לד א. לרבי יוחנן, אף שלישי לטומאה אין נעשים. משום דבטלה דעתו ואין נתפסת בהם טהרת קודש. אלא דינם כחולין גמורים, שאין נוהג בהם דין שלישי. ועולא סבר דנעשים שלישי לטומאה, ופוסלים את הקדשים.

2. והוא הדין באוכל תרומה עצמה, כשהיא שלישית לטומאה. ר"ן.

והא דלא מוקי לה בהכי, היינו משום דבהיתרא קמיירי ולא באיסור. והאוכל תרומה טמאה הרי הוא במיתה בידי שמים [או באיסור עשה]. אליהו רבא, טהרות פרק ב משנה ב.

3. ואף דגזרו גם ב"אוכל אוכל שלישי" שהוא פוסל את הקודש, והתם לא שייכא גזירה זו, שהרי לא שייך שום דבר שתיה בקדשים, מכל מקום לא חילקו חכמים. ר"ש טהרות שם, על פי המהרש"א.

ותמה על זה הקרני ראם, הא שפיר משכחת לה שיאכל אוכל שלישי, ושקיל שמן קודש בפיו.

דאכיל אוכלין טמאין חולין, **ובעוד** האוכל הטמא בפיו **שקיל משקין**(4) **דתרומה ושדי לפומיה**, ואז נוגע האוכל הטמא במשקין דתרומה(5) **ופסיל להו**.(6) והתורה הזהירה על התרומה לשומרה בטהרה, כדכתיב "את משמרת תרומתי"(7).

לפיכך, גזרו על האדם האוכל אוכלין טמאין, שיפסול את התרומה. ועל ידי כך לא יהיה רגיל אצל התרומה, בזמן שאוכל אוכל

---

4. וכתב הר"ן, דלא גזרו משום שמא יכנס אוכל תרומה בפיו, לפי שאין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא. אלא שדחה תירוץ זה, דהא סוף סוף מדרבנן מטמא. אלא תירץ דאורחא דמילתא נקט, דאכיל איניש והדר שתי.

אלא שמדברי התוספות ישנים נראה, דדוקא לטומאה דאורייתא חששו, ולא לטומאה דרבנן. שכתב דדוקא רביעית משקין פוסלת את הגויה, משום דמדאורייתא לא מטמאין אחרים אלא ברביעית. ולדבריו יש לקיים את התירוץ הראשון שבר"ן.

5. ולדעת תוספות, שייך טעם זה אף בכביצה. אבל רש"י כתב דשיעורו בכחצי פרס.

ומבואר בריב"א, דלא גזרו בכביצה, משום שאין אדם צמא לשתות עד שיאכל חצי פרס. ובפחות מכך ליכא למיחש שיכניס משקין דתרומה לפיו.

6. ובאמת גזרו, דהאוכל אף "מטמא" את המשקה, ועושהו ראשון לטמא אחרים, ולא "פוסלו" בלבד. ומאי דנקיט "פסיל להו", ולא "מטמא להו", היינו משום דבשעת גזירת י"ח דבר, עדיין לא גזרו על המשקין להיות תחלה [ראשון לטומאה]. תוספות.

אבל הראשונים כתבו לתרץ, דהמשקין נמאסין בפיו ובטלו. ואף אם יפלוט אותם לחוץ, כבר לא מטמו אחרים.

ונשאל הדברי יחזקאל בסימן א', דאם בטלי מינייהו תורת משקין, ליבטל מינייהו דין פסול נמי, ולישתרו בשתיה.

והשיב, דכל זמן שהם בפיו הא חזיא לדידיה, ועדיין בכלל משקה הם. ורק אם יפלטם תתבטל מינייהו תורת משקין. הלכך אינם מטמאין אחרים.

7. **רש"י**. ולכאורה לא הוצרך לזה, אלא עדיפא מינה יש לומר, דחששו שמא יעבור על איסור אכילת תרומה טממה שהוא במיתה. **מהרש"א**.

[אכן גם **הרמב"ן** כתב להדיא, דמשום איסור אכילת תרומה טמאה בלבד לא היו גוזרים, אלא רק בצירוף החשש דיטמא את התרומה].

ויעויין **ברש"ש** שתמה על דבריו. דהא ביבמות עג א מבואר, דאינו אלא באיסור עשה. אמנם ציין שם את דברי רש"י בבכורות יב ב, ותוספות בעבודה זרה סו ב, דכתבו שהוא במיתה.

ומכל מקום צריך עיון, למה לא כתב רש"י דמשום איסור עשה גזרו?

ויש ליישב, דרש"י כתב כן אליבא דמאן דאמר "טומאת משקין לטמא אחרים — לאו דאורייתא". וכן קיימא לן להלכה. דלדידיה על השותה משקין טמאין לא היה לנו לגזור, משום שגם אם תגע התרומה בהם בתוך פיו, אינה פסולה אלא מדרבנן. וגזירה לגזירה היא. אבל משום "משמרת תרומתי" איכא למיגזר. משום שאף אי התרומה נטמאת רק מדרבנן, מכל מקום גורם לה שתלך לאיבוד, והרי הוא עובר מדאורייתא. **ראש יוסף**.

ויעויין עוד בתוספות **רבי עקיבא איגר**, במה שתירץ בזה.

טמא[8].

ושותה משקין טמאין — מאי טעמא גזרו ביה רבנן טומאה, לפסול את התרומה? —

משום **דזימנין דשתה משקין טמאין**, ובעוד המשקין בפיו **שקיל אוכלין דתרומה ושדי לפומיה**, ונוגע המשקה הטמא באוכל התרומה **ופסיל להו**.

ותמהינן: והא הני תרי גזירות, **היינו הך** הן, ואמאי חשיב להו כתרי?

ומשנינן: אי הוי גזרינן באוכלין טמאין, אכתי לא הוי ידעינן מינה אף למשקין טמאין. **דמהו דתימא**, דוקא **הא** [אצל האדם שאוכל אוכלין טמאים], מילתא **דשכיחי** הוא שיכניס משקין דתרומה בעוד האוכל בפיו. שכן דרך האדם לשתות עם אכילתו. ומשום הכי גזרו בהו.

אבל שישתה משקין טמאין ואחר כך יכניס אוכל תרומה לפיו, **הא** מילתא **דלא שכיחי** הוא. שאין הדרך לאכול לאחר השתיה[9]. ולפיכך אין לגזור בזה. **קא משמע לן** דאף בזה גזרו.

[ואי קאמר במשקין, הוי אמינא דדוקא משקין מטמאין את השותה, משום דהם חמירי טובא. שהרי גזרו בהם, שכשהם נטמאין הם נעשין לעולם ראשון לטומאה. הילכך הוצרכו למיגזר בתרוייהו. תוספות].

והבא ראשו ורובו במים שאובין — מאי טעמא גזרו ביה רבנן טומאה, לפסול את התרומה?

אמר רבי ביבי אמר רב אסי: לפי **שבתחלה היו טובלין** לטומאתן **במי מערות מכונסין וסרוחין**, שהם כשרים לטבילה. ולאחר טבילתם, **היו נותנין עליהן מים שאובין**, להעביר את סרחון מי המקוה. וכיון **שהתחילו ועשאום** למים שאובין **קבע**, **גזרו עליהם טומאה**.

והוינן בה: **מאי קבע**?

אמר אביי: **שהיו אומרים**: **לא אלו** מי המקוה מטהרין לבדם, **אלא אלו ואלו**, מי המקוה בצירוף עם השאובין, **מטהרין**! ולא היו יודעין שבשביל להעביר הזוהמה נתנו את השאובין. אלא סבורין היו שלצורך

---

8. ובחולין לד א קאמר, דהשיב רבי אליעזר לרבי יהושע: לדבריך, דהאוכל אוכל ראשון יורד מדרגת הטומאה של המאכל ונעשה שני, למה האוכל אוכל שני נשאר באותה מדרגת הטומאה של המאכל ונעשה שני כמותו? והשיב לו רבי יהושע: לפי שמצינו שני עושה שני, על ידי משקין. שאם אוכל שני נגע במשקין, וחזרו המשקין ונגעו באוכל אחר, אף הוא נעשה שני.

והא דלא סגי בטעמא דהכא, דחיישינן שמא האוכל שבפיו שהוא ראשון יגע בתרומה ויעשנה שניה - דמשום הך חששא אין לנו לעשות את התרומה שניה, אם לא שמצינו כן במקום אחר, משום דדמי לחוכא ואיטלולא. **תוספות**.

והוסיף בזה **השפת אמת**, דאי לא מצינו שהשני עושה שני, הוי סגי מחמת טעמא דהכא, לפוסלו מלאכול בתרומה, אבל לא שיפסול את התרומה במגעו. ולכך צריך נמי לטעמא דהתם.

9. וקשיא, דהא נמי שכיחי. דזימנין דאכיל אוכל תרומה, ואחר כך שדי משקין טמאין לפיו.

ולאו קושיה היא. דכל עיקר הגזירה היתה, משום שכבר אכל אוכלין טמאין. אבל לא משום

הטהרה עשו כן. וכדי למנוע טעות זו, גזרו טומאה על השאובין.

אמר ליה רבא לאביי: **ומאי נפקא מינה** אי יאמרו כך? **והא** סוף סוף **קא טבלי בהנך** מי מקוה נמי, והרי הם טהורים.

אלא אמר רבא: לא כך היה. אלא לפי **שהיו אומרים: לא אלו** מי המקוה **מטהרין, אלא אלו** השאובין בלבד **מטהרין!** וחיישינן דלמא אתי לבטולי תורת מקוה, ויטבלו רק בשאובין(10). והתורה אמרה "אך מעין ובור מקוה מים".

וטהור שנפלו על ראשו ורובו שלשה לוגין מים שאובין — מאי טעמא גזרו ביה רבנן טומאה? והא טעמא דלעיל, לא שייכא אלא בטמא שטבל במקוה.

ומשנינן: משום **דאי לא** נגזור **בהא**, שאף טהור גמור יטמא על ידי שאובין — **לא קיימא הא** גזירה בטמא לאחר שטבל. משום דיאמרו, מאי שנא טמא מטהור, וכשם שהטהור שהטהור אינו נטמא, אף הטמא שטבל במקוה אינו נטמא שוב בשאובין(11).

וספר — מאי טעמא גזרו ביה רבנן טומאה, לפסול את התרומה?

אמר רב משרשיא: משום **שבתחלה היו מצניעין את האוכלין דתרומה אצל ספר תורה.** משום **שאמרו, האי** ספר תורה **קודש** הוא, **והאי** תרומה **קודש** היא, ואין בכך גנאי לספר תורה.

כיון דקחזו חכמים **דקאתו לידי פסידא** דספר תורה, שהיו העכברים באין לשם מחמת האוכלין ומפסידים את הספר, **גזרו ביה רבנן** בספר **טומאה.** ומעתה לא יניחו אצלו תרומה, שהרי תטמא מחמתו [אבל בחולין לא הוצרכו לגזור טומאה משום כן. משום שלא היו רגילין להניח חול אצל הקודש].

שיאכל אוכלין טמאין לאחר שאכל מהתרומה. **רמב"ן.**

ויעויין שם עוד במה שתירץ, **ובפני יהושע** בביאור דבריו.

10. **רש"י. והרמב"ם** בפרק ט מאבות הטומאה הלכה א כתב, שגזרו משום שהיו רוב העם מדמין שעיקר הטבילה היא בשאובין. ואף שטבלו גם כן במקוה, אבל לא כיוונו בזה לשם טבילה. ואנן, בעינן טבילה לשמה.

ולפי זה, דוקא לתרומה וקדשים גזרו. שבעינן להו טבילה לשמה. אבל בנדה שטבלה ואחר כך באה במים שאובין לא גזרו לאוסרה על בעלה. דלהתירה לבעלה לא בעינן טבילה לשמה. וכן כתב **הראבי"ה** שהובא **באור זרוע** הלכות נדה סימן של"ח.

ובהכי אתי שפיר הא דטמא הבא במים שאובין פוסל את התרומה בלבד. ולא גזרו כן אף בחולין. והיינו משום דלחולין לא בעינן כונה. **ראש יוסף.**

אבל **האור זרוע** כתב שם לאסור אף בטבילת נדה לבעלה. וצריך לומר דהוא אזיל בשיטת רש"י, דחיישינן שמא יבטלו לגמרי את הטבילה במקוה.

וכן נקט להלכה **הרמ"א** בסוף סימן ר"א, מהמרדכי בשם הרשב"ם. ויעויין שם בביאור הגר"א שנחלק עליו.

11. ואף שבביאת מים שאובין לא גזרו אלא בטמא ולא בטהור [דגזרו בו רק בנפילה], ולא חיישינן בזה ד"אי לא הא לא קיימא הא", היינו משום דאף בטמא לא היתה עיקר הגזירה אלא

והידים שאינן נטולות — מאי טעמא גזרו בהו רבנן טומאה?

מפני שהידים עסקניות הן, ונוגעות בבשרו ובמקום הטינופת, וגנאי הוא לתרומה שיגע בה בידים מסואבות. וגם כשנוגע בה בידים מסואבות היא נמאסת לאכילה בכך[12].

תנא: אף ידים הבאות מחמת ספר, כלומר, ידים שנגעו בספר תורה, **פוסלות את התרומה**.[13] וטעמא, **משום דרבי פרנך**[14].

דאמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן: האוחז ספר תורה, כשהספר **ערום** בלא מטפחתו — **נקבר ערום**.[15]

משום נפילה. שבכך היו רגילים, ולא בביאת מים. ולא אכפת לן כל כך שלא תתקיים הגזירה בביאה. דכל מה שגזרו בה, אטו נפילה היא.

ולא רצו לגזור אף בטהור על ביאת מים שאובין, משום שהיא גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה. **רמב"ן**.

12. עוד הביא רש"י בשם רבותיו, דחיישינן שמא נגעו הידים בטומאה. ודחה פירושם. דאם כן, ניחוש דלמא נגעו באב הטומאה, ויהיו ראשון לטומאה, ואמאי מטמאינן להו כשניות בלבד? ועוד, דאם כן, מאי איריא ידים? והרי אם נגע בטומאה נטמא כל גופו. ועוד, דאם כן, אמאי סגי לו בנטילה? ליבעי טבילה במקוה, ככל הטמאין.

13.ודוקא לענין תרומה מיירי. אבל לפסול את הקודש, פוסלות אף ידים שנגעו בכל אלו הפוסלים את התרומה, ולאו דוקא בספר. וכדתנן "כל הפוסל את התרומה, מטמא את הידים להיות שניות [לקודש]". **תוספות**.

14. וכתבו תוספות, דלא יתכן דהיתה גזירה זו קודם גזירת ספר עצמו. ולפי זה נתקשו, דלמאי דקאמר להלן דגזרה זו קדמה לגזירת סתם ידים, נמצא דהיתה בין גזירת ספר לגזירת ידים. ואם כן, י"ט דברים איכא.

אלא דתוספות הרא"ש כתב דאין הכרח לדבריהם. ואפשר דגזירת ידים הבאות מחמת ספר קדמה לגזרת ספר. דהא הך גזירה משום רבי פרנך היא, ולא שייכא לגזירת ספר כלל.

אלא דהרמב"ם בפירוש המשניות לידים פרק ג' משנה ג' כתב, דלפי שרצו להעמיד את גזירת הספרים שפוסלין את התרומה, גזרו גם כן שהידים הבאות מחמתן יפסלו את התרומה. וכן משמע מדבריו בפרק ט' מאבות הטומאות הלכה ה'.

אלא דדבריו נסתרים לכאורה מסוגיין. דמבואר דהטעם הוא משום רבי פרנך.

וכתב בנודע ביהודה קמא, אורח חיים סימן ז', בביאור שיטתו, דהך טעמא דאסור להחזיק ספר תורה ערום, אינו נוהג אלא בספר תורה. אבל בשאר כתבי הקודש ליכא איסור [ודלא כתוספות שהובאו בהערה הבאה. וכבר נחלקו הפוסקים בדבר זה. ויעויין במגן אברהם, אורח חיים סימן קמ"ז סק"ד]. ולכך הוצרך הרמב"ם בשאר כתבי הקודש, לטעם דרצו להעמיד גזירת הספרים.

אכן בעינן נמי לטעמא דרבי פרנך, משום דבלאו הכי לא היינו גוזרים כלל על הידים משום לתא דספרים עצמם. אך אחר שהוצרכו לגזור בספר תורה משום רבי פרנך, גזרו כבר בכל כתבי הקודש מחמת אידך טעם.

15. ולא דוקא ספר תורה, אלא כל כתבי הקודש. תוספות. והוכיחו כן מהא דתנן "כתבי הקודש מטמאין את הידים". ואף דהתם מיירי לענין לפסול קדשים ולא לתרומה, הרי גם התם מטעמא דרבי פרנך הוא. מהרש"א.

והחזון איש בידים סימן ז', תמה על זה. דהרי

ותמהינן: **ערום סלקא דעתך?**

ומפרשינן: **אלא אימא:** נקבר **ערום — בלא מצוות**, לפי שהפסיד כל שכר מצוותיו.

ואכתי תמהינן: **בלא מצוות סלקא דעתך?** וכי עד כדי כך חמור מעשה זה?

ומשנינן: **אלא אימא**, נקבר **ערום, בלא אותה מצוה**. שאם אוחז את הספר תורה בקלף בשביל ללמוד בו, מפסיד שכר של אותו לימוד. ואם בשביל לגוללו, אינו מקבל שכר על הגלילה.

והוינן: **הי** מינייהו גזירות **גזור ברישא?**

האם גזירת ידים עצמן שיהיו שניות לטומאה, גזרו קודם. או גזירת ידים הנוגעות בספר גזרו קודם.

אילימא, הא דסתם ידים **גזור ברישא**, הא ליכא למימר הכי. יד-ב

כיון דהך גזור ברישא — הא תו, גזירה דידים הבאות מחמת ספר, **למה לי?** והא בין כך הן פוסלות את התרומה(1).

אלא ודאי, **הך** דידים הבאות מחמת ספר **גזור ברישא**(2). והדר גזור בכולהו ידים שאינן נטולות, שיפסלו את התרומה.

התם איתא, דאף תפילין מטמאין את הידים ככתבי הקודש. ועל כרחך ליכא לדין רבי פרנך בתפילין. ובהכרח דגבי קודש, מטעם אחרינא הוא.

וכן איתא בר"ש פרק ג' בידים. משנה כ', דמטעם אחר הוא.

אבל רבי עקיבא איגר בתשובה נ"ח כתב בדעת התוספות, דאף לקודש פוסלים מטעמא דרבי פרנך. ואף בתפילין שייך דין זה. ומה דאנו נוגעין בתפילין, היינו משום דמצותן בכך, ואי אפשר בענין אחר. אבל שלא לצורך אסור. ומשום כן מטמאים את הידים.

1. ואם תאמר, ואכתי איכא נפקא מינה מאידך גזירה, דאף אם נגע בספר לאחר נטילה ולא הסיח דעתו, אפילו הכי ידיו טמאות משום רבי פרנך.

ויש לומר, דמשום הא לא היו גוזרים. דלא שכיחא שיגע בספר מיד אחר נטילה.

אבל למאי דמסיק, דידים מחמת ספר גזור ברישא, גזרו בכל גוונא. ואף אי נגע בהם לאחר נטילה. **תוספות.**

ומדבריהם נראה דדין רבי פרנך שייך אף בידים נטולות. אבל **הרמב"ן** כתב, דבידים נטולות לא הוי גזרינן. משום דמותר ליגע בהם בספר תורה. וכל דין רבי פרנך הוא רק בידים מסואבות.

אך הקשה לפי זה, דאם כן לאחר גזירת ידים, תו ליכא שום נפקא מינה מהא דספרים מטמאים את הידים, דהרי בין כך טמאות. ואם כן, לענין מה נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה במסכת ידים, איזה ספר מטמא את הידים.

ותירץ, דמשום נטולות בלבד שנגעו בספר לא הוי גזרינן. אבל מאחר דגזרו תחלה בידיים הבאות מחמת ספר, כבר גזרו בכל הידים ולא חילקו בזה.

2. ויעויין **בביאור הלכה** סימן קס"ה, שדן בנוגע בתוך הסעודה בספר תורה, אם צריך ליטול שוב ידיו. והביא שם דעת החיי אדם שהצריך נטילה, שהרי הספר מטמא את הידים.

וכתב, דאין דבריו מוכרחים. דאפשר דרק בתרומה גזרו. אבל לא גזרו בזה אף בחולין משום סרך תרומה, כמו דגזרו בסתם ידים.

ואף בתרומה עצמה, הא תליא בפלוגתת הראשונים שהובאה לעיל [בהערה 1], אי אף